

XIX. Consilium quotidiane Communionis debet raro dari, et bina Communio hebdomadaria sat erit vel devotissimo seculari.

XX. Nulla regula generalis est sine exceptione, atque regula Communionis pendet a discretionem.

XXI. Perfectio, quae per vim imprimatur alienam, magis habebit apparentiam, quam essentiam planam.

XXII. Extra viam graditur sua cum perfectione, qui nimia utitur festinatione: si enim non lentè festinatur, lotum periclitatur.

XXIII. Sanctitas repentina distat parum a ruina, siquidem in nulla re permanente, incrementum acquiritur repente.

XXIV. Qui tractat de animabus dirigendis ad perfectionem, tractet hoc negotium cum Deo per multam orationem.

CAPUT III.

QUOMODO MAGISTER SPIRITUALIS BONOS A MALIS PER DISCRETIONEM SPIRITUM DISCERNERE, ET VITIATOS EMENDARE DEBEAT.

§ 445.

SPIRITUS ET VIR SPIRITUALIS EXPLICANTUR.

Ut Magister spiritualis incipientes, proficientes et perfectos in via perfectionis rite dirigat, unum ex praecipuis ejus muneribus est omnia spirituum genera examinare et cognoscere, sive ut malos in bonos convertat, sive ut mediocres meliores reddat, sive ut perfectos elevet, et ita virtutes magis solidet, utpote quae sunt omnino necessarium perfectionis fundamentum, sine quibus nulla est perfectio, sed illusio. Spiritus autem nomine hic intelligitur interior animae propensio, sive impulsus, quo quis se ad aliquid interius incitari sentit. Sic homo propensus ad orationem, ad penitentiam, ad recollectionem, ad solitudinem, ad paupertatem etc., dicitur habere spiritum orationis, penitentiae etc. At vero propensus ad lites, contentiones etc., dicitur habere spiritum contradictionis etc.; quare propensus ad orationem, sui compositionem, modestiam, silentium, bonum exemplum, loquens, cogitans et tractans de rebus spiritualibus, vir spiritualis dicitur.

DISCRIMEN INTER SPIRITUALEM ET DEVOTUM.

SCOLIUM. Ex eo quod sit aliquis devotus, non ideo est spiritualis. Nam vir devotus pollet amore, fervore, pietate. et ad omne

bonum propensione : saepe tamen modicâ luce gaudet in intellectu, sicque spiritu dimidiâ ex parte deficit. Cum enim spiritus in luce quâdam supernâ intellectuali cum piis et rationalibus affectibus totam animam in bonum inclinantibus consistat : illi sunt perfecte viri spirituales, quiaque pleni sunt luce in intellectu, quam affectu in voluntate : unde qui prestant spiritu rationali, discreto et prudenti, agunt quod magis expedit, non vero semper quod est perfectissimum. Vir tunc pius et devotus multa opera per imprudentiam male collocat; spiritualis verò ex ipsis nature operibus ob præfatum finem supernaturalem lucrum reportat : habet ut Elisæus duplicem spiritum; interior est, secretus, mitis, abhorrens a libus, rumoribus, virtutibus apparentibus, plausu hominum; cum plura sciat, pauca loquitur, orat sine strepitu, sine artificijs se mortificat : devotio ejus rationalis est, charitas cum misericordiâ, intentio pura, conscientia munda. Vir devotus plurimo affectu, modicâ luce gaudet, et faciliè in utramque partem claudicat; effluente devotione fervet, absente itepestâ, cum e contra vir spiritualis in prosperis et adversis, in devotione et ariditate semper constans æqualiter procedat, et Deo suæque obligationi inhæreat.

S. 444.

DIVISIO SPIRITUS.

Spiritus in spiritum bonum et malum dividitur. Spiritus bonus est, qui ad bonum inclinât: Spiritus malus est, qui ad malum propellit. Ad hanc divisionem omnes reliquæ divisiones spirituum reduci possunt.

EIUS SUBDIVISIONES INDICANTUR.

SCHOL. I. S. Bernardus, *Serm.*, 33 de *Divers. vel de discr. spir.*, ex SS. Literis sex spiritus enumerat: 1° divinum, 2° angelicum, 3° diabolicum, 4° humanum, 5° spiritum carnis, 6° spiritum mundi. Sed quia spiritus angelicus a Deo regitur, et spiritus carnis et mundi a diabolo; hi quinque faciliè ad duos reduci possunt, bonum, scilicet, et malum, vel spiritum Dei et spiritum diaboli, quibus si addas humanum, quia non semper ab alio, sed a se ipso specialiter movetur, tres spiritus emergunt; divinus, diabolicus et humanus: quam divisionem sequitur Rosignolus, l. 3 de *Christ.*

perf., c. 13. P. Godínez, in *Prax. Th. myst.*, l. 9, c. 1, spiritum in quatuor spiritus generales dividit: primus est spiritus bonus et divinus, per gratiam non inclinans ad bene vivendum, ad fugienda peccata, frequentanda Sacramenta, procurandam per media necessaria nostram salutem et perfectionem. Secundus est spiritus malus, natus ex diabolo; qui si se non simulat, se apertè in omne genus peccatorum mortalium cujuscumque status propriorum inclinât: si vero est occultus, habitâ intentione malâ, in exteriori executione signa bonitatis juxta cujuslibet ingenium præ se fert, et in hypocritâ modestiam affectat; in iniquo, charitatem cum proximo, et sic sub specie bonitatis suam malignitatem occultare studet. Tertius spiritus est mundanus, qui, quando est apertus, est profanus, vanus, delicis et otio deditus; si occultus, plausibilem ostentat humilitatem, seipsum subinde vituperat, ut ab aliis laudetur: ducitur respectu humano, et multum curat quid de se homines dicant; in virtutibus internis tepidus, debilis et remissus est: in externis spiritualis, circumspectus et attentus, ut laudem aucupetur ex vanâ suâ humilitate. Quartus spiritus est amoris proprii, sollicitus pro commoditatibus carnis, consistens in quâdam humanâ prudentiâ, quæ actiones virtuosas secundum regulam commoditatis propriæ metitur: in oratione ad modum faciliorem et suaviorem inclinât, in obedientiâ, ad minus laboriosa, in penitentiâ, ad minus poenalia. Hic spiritus in incipientibus fingit se medicum, qui præoccupat infirmitates: in proficientibus fingitur discretus, quæ occurrunt inconvenientibus: in perfectis vult esse prudentia, quæ nimiam providere curat, quæ fortè possent contingere, ubi tamen semper hic medicus, hæc discretio et hæc prudentia nihil aliud est quàm spiritus amoris proprii, his nominibus perperam appellatus. Hi quatuor spiritus, ut iterum patet, ad spiritum bonum et malum revocari possunt.

INSPIRATIONES ET INSTIGATIONES QUÆ.

SCHOL. I. Cum spiritus ex dictis sumatur pro interiori animæ impulsu, seu inclinatione, considerari potest vel in actu primo, in quantum anima per habitus naturales aut supernaturales, aliasque permanentes dispositiones potest propendere ad movendum; vel in actu secundo, in quantum per actum indeliberatos actu movetur. Atque hi actus, quando movent ad bonum, dicuntur *inspirationes*; quando ad malum, *instigationes* appellantur. Unde dubitare an spiritus sit bonus aut malus idem est ac dubitare an tales vel tales motiones sint inspirationes aut instigationes. Porro hæc inspirationes et instigationes per omnia quidem vite spiritualis

lam activæ quam contemplativæ exercitiâ vagantur, præcipuè tamen abundant in exercitio sanctæ orationis, utpote quod magnâ ex parte ex inspirationibus constat, quibus Deus nobiscum loquitur, vel nobis cum ipso loquentibus respondet. Et quia hæc locutiones possunt esse vel latæ factæ, et vocantur præcisè inspirationes; vel formaliter tales, et revelationes appellantur: de prioribus in hoc, de posterioribus in sequenti capite claritatis causâ sermo erit. Sed quia fieri potest ut quæ putantur esse inspirationes et locutiones Dei non sint verè tales, sed instigationes et locutiones inimicorum Dei, ideo præcipuus labor versatur in discernendâ oratione verâ a falsâ, secundùm varios motus in eâ deprehensos, ad quod opus est discretionem spirituum.

§ 445.

DISCRETIO SPIRITUUM DEFINITUR.

Discretio spirituum est quoddam iudicium, per quod homo rectè discernit inter varios motus, de quibus dubitari potest, a quo spiritu proveniant, bono an malo.

ALIA EST ACQUISITA, ALIA INFUSA.

Schol. I. Duplex est via per quam ad discretionem spirituum perveniri potest, scilicet vel per humanam prudentiam, vel per gratiam gratis datam a Deo infusam. Unde duplex discretio spirituum distinguitur. I. *Acquisita*, vel, ut nonnulli vocant, doctrinæ, quæ est quedam ars, seu modus per regulas a Patribus, Ascetis, et Mysticis ac contemplativis Theologis assignatas, quæ labore et industriâ humanâ discurunt, discernendi spiritus, ac motus tam proprios, quàm alienos, bonos et malos. II. *Infusa*, ac gratia gratis data, cuius meminit Apostolus, I *Cor.* xi, et a Card. Bonâ de *Discr. spir.* c. 2, n. 2, ita describitur: « Est peculiaris motio Spiritus Sancti, seu mentis illustratio, ad discernendum inter varios motus, a quo spiritu proveniant, bono an malo, sive ad mores spectent, sive ad doctrinam, sive quis interius et invisibiliter moveatur et excitetur, sive exterius per homines docentes, vel consulentes, aut per Angelos sensibiliter loquentes, vel apparentes. Et hæc est gratia discretionis, quam inter gratias datas septimo loco recenset Apostolus; quæ a Spiritu S. non omnibus datur, sed quibus et quando vult. ad discernendos spiritus non solum in

seipsis, sed etiam in aliis, ad communem Ecclesie utilitatem. » Gratia hæc, sicuti et reliquæ gratis datæ, in solo Christo per modum habitus fuit; cæteris autem datur per modum actûs sive motionis transeuntis, aliis rariùs, aliis frequentius, aspirante divinâ gratiâ, quando et quomodo vult; estque hæc discretio infusa infallibilis, non verò acquisita: eademque gratia gratis data ex primario et intrinseco fine non ad propriam sanctificationem, sed ad aliorum ædificationem tribuitur; unde etiam in malis reperiri potest: quia tamen infusio luminis supernaturalis, ad eam necessaria, requirit mentis tranquillitatem et pacem internam, quæ in animo terrenis affectionibus perturbato locum non habet; hinc fit, quod ut plurimum ea in solis justis reperitur, uti fusè ostendit Card. Bonâ, de *Discr. spir.*, c. 2, n. 4.

DIFFICULTAS DISCERNENDI SPIRITUS.

Schol. II. Difficultatem discernendi spiritum bonum a spiritu malo exponit Gerson, *Alphabet.* 17, circa fin. ubi sic ait: « Est enim spiritus Deus, spiritus Angelus bonus, spiritus Angelus malus, et spiritus humanus tam rationalis quam animalis. Potest autem similis inspiratio spirari per quemlibet istorum spirituum suo modo, longè tamen diverso. Sed diversitatem hanc facilliter percipere quædam similitudo non sinit apud inexpertos talium, qui neque per seipsos ex acumine ingenii, neque per eruditionem in theologicis vel physicis disciplinis, neque per aliorum traditionem, sciunt talia distinguere. Certè nec mirandum, cum paucissimos inveniamus, qui plene sciant discernere cogitationes et affectiones suæ rationalis animæ, ut rationalis est, ab illis quæ sunt animales, videlicet in sensu communi, vel organo phantasie. Quos invenies, precor, ex timentibus Deum, peccatumque fugentibus, qui semper et in omnibus ad liquidum prospiciant, dum lentationes vigent, si sensus eorum sit tantummodo in imaginatione, vel consensus in ratione? Adeo non facile est discernere sensum a consensu. Quando plus habet difficultatis probatio, quadruplici prænominaû spiritus, dum videlicet instinctus unus, vel inspiratio vehemens tangit mentem, si sit a Deo, vel ab Angelo bono aut malo, aut a proprio spiritu humano? Cujus rursus sensus portio duplex, superior et inferior adscripta est. Cujus sentire divisionem perfectè dat illud verbum Dei, quod pertingit usque ad divisionem spiritus et animæ: Qualem in se divisionem passa erat, quæ exclamavit: *Magnificat anima mea Dominum.* et hinc secretus spiritum ab animâ subjunxit: *Et exultavit spiritus meus in Deo salvatori meo.* »

NECESSÉ EST BENE DISCERNERE SPIRITUS BONOS.

Necessarium igitur est bene discernere et approbare spiritus bonos, seu inspirationes, quæ reipsa ex Deo sint. Ita 1° docet S. Scriptura, Jer. xv, 19: *Si separaveris pretiosam a villi, quasi os meum eris.* Et vi, 27: *Probatorem dedi te in populo meo robustum, et scies, et probabis viam eorum.* I Thessal. v, 19: *Spiritus nolite extinguere... omnia probate, quod bonum est tenete.* I Joan. iv, 1: *Probate spiritus, si ex Deo sint.* Prob. 2° ex PP. S. Chrysostomus, in I Thessal., hom. 11, ait: « Densa quædam caligo et tenebræ, et nubilum super omnem terram diffusa sunt... Quoniam igitur super hanc terram nox est, ut ita dicam, ne lunarem quidem splendorem habens, et in eâ nocte nos incedimus, tradidit nobis Deus lampadem illustrem, incensam Spiritûs S. gratiâ in cordibus nostris... Propterea dicit Paulus: Spiritum ne extinguatis, hoc est, domum Spiritûs... Exstincto autem spiritu, quid reliquum sit nosis, quotquot in tenebrosâ nocte ambulatis. Si verò de terrâ in terram ambulare difficile est ac molestum, quomodo tutum erit eam viam, quâ ex terrâ in cælum tenditur, sine luce ambulare? » S. Climacus, gr. 26, unum ex modis discretionis spirituales constituit in intellectualu sensu, « bonum quod verè ac propriè bonum est a naturali bono, atque contrario sine errore discernente. » Et addit diabolum ante omnia curare, ut ex nostrâ negligentia hoc bonum prætereamus. S. Bernardus, *Serm.* 17, in *Cant.*, inquit: « Spiritus quando veniat, et quando vadat, id planè periculosissime ignoratur. Cum enim hæc Spiritûs S. dispensatoria quidem vicissitudines vigilantissime non observantur, fit, ut nec absentem desideres, nec presentem glorifices. Nempe qui idcirco recedit, ut avidius requiratur, quoniam modo, si absesse nescitur, requiritur? Et rursus qui dignanter ad hoc redit, ut consoletur, qualiter dignè pro suâ majestate suscipitur, si nec adesse

sentitur? Mens ergo quæ ignorat abscessum, patet seductioni: et quæ reditum non observat, erit ingrata visitationi. » 3° Ratio sumitur ex S. Thomâ, qui 1, 2, q. 68, a. 2, docet, dona Spiritûs S., quæ sunt in nobis ex inspiratione divina, esse necessaria ad salutem: quia per solas virtutes ratio tantum movet, secundum quod adhuc imperfecte per illas informata est, quod non sufficit, nisi desuper addit instinctus et motio Spiritûs S., juxta illud Rom. viii, 15: *Quicumque spiritu Dei aguntur, hi sunt Filii Dei.* Ex quo patet quanti intersit regi ab inspirationibus divinis, quod fieri nequit nisi ut tales cognoscantur et discernantur.

REGULÆ PRO DISCRETIONE SPIRITUS
QUOMODO DEUS INSPIRAT.

1° Senoniam Deus seipso immediate est qui, saltem ut causa principalis supernaturalis, suis inspirationibus eum animabus loquitur, ut ex S. Dionysio, *s. A. de Cæl. hier.*, docet S. Thomas, 1, 2, q. 91, a. 1. Imò etiam dum Angelus nobis interius inspirat quid faciendum sit, quidve vitandum, Dei nomine inspirat, qui dignatur, etiam per Angelos, ipsius Dei nomine videntes, et dicenda in Verbo influentes, nobis loqui, quasi per suos et nostros pariter familiares, maxime Angelos custodes, ut idem S. Thomas, 1 p., q. 3, a. 1, docet, et modum S. Augustinus, 1 p., q. 3, a. 1, exponit, dicens: « Deus per seipsum, quia lux est, illuminat piâs mentes, ut ea, quæ Divina dicuntur, vel ostenduntur, intelligant. Sed si ad hoc ministro utitur Angelo, potest quidem aliquid agere Angelus in mentem hominis, ut capiat lucem Dei, et per hanc intelligat: sed ita dicitur intellectum dare homini, et quasi, ut ita dicam, intellectare hominem, quemadmodum quisquam dare lucem domui, vel illuminare domum, qui fenestram facit: cum eam non suâ luce penetret aut illustret, sed tantummodo aditum quo penetratur atque illustret aperiat. » Et licet sæpe difficile sit discernere an Deus se solo vel per Angelum loquatur et inspiret, hoc tamen parum refert ad intentum, quia ut S. Bernardus, *Serm.* 23, de *Diets.*, observat: « Nec facile est, quis loquatur, discernere, nec ignorare periculosum, præsertim cum certum sit Angelum bonum nunquam loqui ex semetipso, sed Deum esse qui loquitur in ipso. » Denique etiam in nobismetipsis habemus tam ex natura, quam ex gratiâ, unde nobis nomine Dei inspiratur quid faciendum vel vitandum sit. A naturâ quidem per dictam bonæ

conscientiæ fundate in synderesi; docente S. Thomâ, 1 p., q. 79, a. 12, juxta illud *Ps.* iv, 6: *Multi dicunt, quis ostendit nobis bona? Signatum est super nos lumen cultûs tui, Domine.* Unde conscientia ab origine, l. 2 in *Ep. Rom.*, dicitur: *Spiritus corrector, et pedagogus animæ sociatus, quo separatur a malis et adhaeret bonis.* Quia verò lumen naturæ spheram naturalem non excedit, in ordine ad beatitudinem naturalem, Domino placuit illud per virtutes supernaturales in ordine ad beatitudinem supernaturalem elevare, quæ sunt semina excelsiorum inspirationum, scilicet præcipuè fides juxta illud *Act.* xv, 9: *Fide purificans corda eorum;* et charitas juxta illud *II Cor.* x, 14: *Charitas Christi urget nos.*

§ 447.

REGULÆ PRO DISCERNENDO BONO SPIRITU.

Ut autem spiritus boni et inspirationes rite discernantur et cognoscantur, una reverè a Deo sint, *regulæ* modo tradendæ sunt, quibus anima in seipsâ, vel Director in aliis animabus quasi manu ductus doctrinaliter spiritus bonos, sive inspirationes, tanquam verè a Deo venientes approbare queat: quas ex Card. Bonâ, de *Discr. spir.*, c. 6; Ludovico a Ponte, in *Luce spir.*, tr. 1, a. c. 21; Alvarez, de *Vit. sp.*, t. 3, c. 14; Godinez cum Reguerâ, *Th. myst.*, l. 9, et S. Ignatio in *Ezerc. spir.*, hebd. 4 colligemus.

PRIMO: EX FRUCTIBUS COGNOSCITUR.

Prima igitur Regula fundamentalis et universalissima est illa Salvatoris nostri, *Matth.* vii, 16: *Ex fructibus eorum cognoscetis eos.* Consonatque Apostolus docens, *Gal.* v, 22: *Fructus Spiritûs est charitas, gaudium etc.* Sicuti enim ex fructibus bonis bonam arborem cognoscimus, ita ex operibus certò bonis bonus spiritus et inspiratio Divina cognoscitur. Id quod tamen non de unâ vel alterâ operatione, et solum ad tempus, sed de modo generatim bene agendi, et continuo virtutum theologicarum et moralium exercitio intelligitur: fictio etiam solum ad tempus et non in omnibus falsa pro ve-

ris, et mala pro bonis simulare potest. Hanc regulam tradit etiam S. Bernardus, *Ep.* 107, dicens: *Opera ergo, et non verba discernunt inter filios Dei et filios diffidentie...* Volo te, et tibi usurpare, et ita probare illam Unigeniti vocem, *Joan.* v, 36: *Opera, quæ dedit mihi Pater, ut faciam, ipsa testimonium perhibent de me.* Sic reverè, sic unici Filii spiritus testimonium perhibet spiritui nostro, quod filii Dei sumus et nos, cum suscitatis ex operibus mortuis largitur opera vite. » Eandem regulam habet Gerson, *Tr. de prob. spir.*, dicens: *Oportet ut ab operibus signa capiamus.*

COROLLARIA.

SCOLIUM. Igitur. 1. Bonus spiritus est spiritus boni christiani, qui observat legem Dei, et obligationibus sui status satisfacit. 2. Spiritus pius, qui christianitatis pietatem adjungit, orando, frequentando Ecclesiam, Conciones, et Sacramenta. 3. Spiritus exercendi opera charitatis, eleemosynas largiendo, exercendo opera tum misericordie corporalia, tum spiritualia, docendo, predicando, confessiones expiando juxta uniuscujusque vocationem. 4. Spiritus austerus, silentii cultor, recessus amans et penitens, licet modico veneno propriæ voluntatis conasperatur, juxta B. Godinez, *Th. myst.*, l. 9, c. 4, si orationi mentali cum humilitati deditus est, bonus est et sanctus: caveat tamen a seipso; periculo enim phylantiae ac vanæ gloriæ est expositus. 5. Spiritus eremiticus, multum ad solitudinem et recollectionem affectus, ad vestem vilem et crassam, ad habitationem arctam, sed mundam; ad victum vulgarem, sed sufficientem; cum boni Magistri ductu affatim perficitur. 6. Spiritus multa, longæ ac suavis orationis, sed cum modicâ penitentia et mortificatione, bonus spiritus erit, si reperitur in incipientibus, vel in privilegiato; aliàs erit suspectus. Præstaret e converso, ut plus haberet mortificationis, licet minus orationis.

§ 448.

SECUNDO: EX OPERIBUS INTERNIS BONIS.

Secunda Regula certior et expressior est, quando spiritus fundatur non solum in operibus externis, sed etiam internis

sine dubio bonis. Quis enim dubitet spiritu Dei moveri peccatorem, quando ad extraordinariam penitentiam eum vite mutatione trahitur; tepidum, quando, tepore excusso, fervore spiritus incallescens novam vitam instituire resolvit; incipientem, proficentem et perfectum, quando progressum sensibilem in virtutibus et ascensiones in corde suo dispositas experitur? Hanc regulam S. Bernardus, *Serm. 23 de Diver., seu de discr. spir.* tradit: « Quoties super castigando corpore, humiliando corde, servandâ unitate et charitate fratribus exhibendâ, seu cæteris virtutibus acquirendis, conservandis, amplificandis, salubris cogitatio in mente versatur, Divinus sine dubio spiritus est, qui loquitur aut per seipsum sanè, aut per Angelum suum. » Et S. Ignatius, reg. 3, ait: « Spirituales propriè consolatio tunc esse noscitur, quando per internam quandam motionem exardescit anima in amorem Creatoris sui, nec jam creaturam ullam nisi propter ipsum potest diligere. Quando etiam lacrymæ funduntur, amorem illum provocantes, sive ex dolore de peccatis profluant, sive ex meditatione passionis Christi, sive aliâ ex causâ quâlibet, in Dei cultum et honorem rectè ordinatâ. Prostrémò consolatio quoque dici potest fidei, spei et charitatis quodlibet augmentum. Item lætitiâ omnis, quæ animam ad cælestium rerum meditationem, ad studium salutis, ad quietem et pacem cum Domino habendam solet incitare. » Consonat Gerson, *Tr. de prob. spir.* Ubi etiam S. Gregorius et S. Augustinus allegat. Quia tamen hic modus solum est in uno quolibet pro seipso, solum mediâtè Directori prodesse potest, ut in alio spiritum bonum probet, quatenus per signa externa sincerâ veracitati animæ dirigendâ fidem præstat.

COROLLARIA.

Scholium. Proinde 1. Opera illa externa, quæ Schol. præc. recensita sunt, si cum virtutibus internis conjungantur, sicut etiam ab iis procedere debent, ut vere bona sint, a spiritu bono sunt. 2. Spiritus bonus est spiritus contritionis et compunctionis; quia cor contritum et humilitatum etiam in peccatore est initium omnis

perfectionis. 3. Spiritus fervens, humilis, et in proximis charitate flagrans, licet fortè aliquo fervore imprudenter excedat, saltem in substantiâ et intentione bonus est. 4. Spiritus, qui facili ad interiora se recipit cum amatoriâ quâdam Dei presentia, delictis affluit, maxime si se interius accusat, inhorret, ac deprimit, compunctus in conspectu Dei, respiciendo se adeo debilem, miserum, inconsistantem et ingratum, spiritus bonus, solidus, securus et magnorum favorum capax est. 5. Spiritus contemplativus, qui per intervalla quadam moros in sua peccata conjicit, et aliquantulum de novissimis oculis et interni meditatur, cujus ordinaria meditatio est vita, passio et mors D. N. Jesu Christi, et qui obligationibus sui status rite satisfacit; spiritus solidus, bonus et securus est, magnisque favoribus donabitur. 6. Spiritus Christi, qui cogitat, meditatur, et studet imitari vitam, passionem, mortem et virtutes ejus, est spiritus bonus et securus: siquidem Christus est via et vita. Nunquam erit homo extrinsecus sanctus, et multæ orationis, qui non intret per hoc ostium, qui non incedat hac via, et qui veritatem in hac humilitate non inveniat. Confugiant omnes ad Christum, et in illo coæcervata omnia bona spiritualia invenient.

QUARTO: ANALITICA HOMO. CONTINEMUS.
§ 449.

TERTIO: EX HUMILITATE CORDIS.

Tertio Regula. Inter omnia virtutis opera, in quibus humilitas cordis elucet, hoc signum est potissimum Spiritus Dei. Ita clarè docet S. Scriptura, *Is. LXII, 15: Hac dicit Excelsus et Sublimis habitans æternitatem, et sanctum nomen ejus in excelsis, et in sancto habitans, et cum contrito et humili spiritu: ut vivificet spiritum humilium, et vivificet cor contritorum.* Et *LXVI, 2: Ad quem respiciam, nisi ad pauperculum, et contritum spiritum, et trementem sermones meos.* *Ps. CXXXVII, 6: Quoniam excelsus Dominus, et humilia respicit.* *Luc. 1, 48: Respexit humilitatem ancille sue.* Et S. Bernardus, *Serm. 69 in Cant.*, ait: « Si sensero aperiri mihi sensum, ut intelligam Scripturas, seu sermonem sapientie, quasi bulliri ex intimis, aut infuso lumine desuper revelari mysteria, aut certè expandi mihi quasi quoddam largissimum cœli gremium, et uberiores desursum influere animo meditationum imbres: non ambigo

sponsum adesse. Verbi siquidem hæc copiae sunt, et de plenitudine ejus nos accipimus. Quodsi pariter infuderit se humilis, quædam, sed pinguis intima aspersiois devotio, ut amor agnitæ veritatis necessarium quoddam odium vanitatis in me generet, et contemptum, ne fortè aut scientia inplet, aut frequentia visitationum extollat me : tunc prorsus paternè sentio agi mecum, et Patrem adesse non dubito. » Et Gerson, *Tr. de distinct. Revel.*, signo I et 4, hoc quasi pro unico sufficienti signo boni spiritus habet, dicens : « Monitiones omnes intrinseca, omnes instinctus vehementes... omnis denique nostra interior exteriorve operatio, si humilitas præcedit, et comitatur, et sequatur, si nihil eam perimens misceatur, crede mihi, signum habent, quòd a Deo sint, aut bono ejus Angelo, nec falleris. » Nec enim spiritus malus, qui totus est superbia, docere humilitatem potest.

COROLLARIA.

EX QUÆ VARIÏ BONI SPIRITUS COGNOSCUNTUR.

SCOLIUM. Proinde 1. Spiritus, qui cum divinis favoribus, delictis, lacrymis, visionibus, extasibus humilior exadit, timidior et gratior, simulque in suis oculis vilior et parvulus, in omnibus ad Patrem spirituales confugiens, procul a voluntate propria, et sui confidentia, hic est spiritus bonus, sanctus et securus. Grandis humilitas et fortitudo est, parvulum esse in oculis suis, quando magna est anima in oculis Dei et mundi. 2. Spiritus, cujus divini favores cadunt supra fundamenta solida virtutum moralium, obedientia, castitatis, paupertatis, humilitatis et patientia, maxime si crescant hæc virtutes, et perficuntur his ipsis favoribus, spiritus bonus, solidus et securus est : timet ille laudes humanas, et auram popularem, tanquam quæ vanitatem ingenerant : si verò aliquis spiritus laudes ferre potest, quin jacturam faciat, nec denigretur, aut inficiatur, solidè fundatur in virtutibus. 3. Spiritus extraordinarii, qui etiam miracula patrant, si verè humanum plausum fugiunt, abscondunt se, favores suos sincerè occultant, laudes horrent, sereno vultu ferunt contemni, delicias et commoditates non appetunt, sed humiles sunt, patientes, osioresque singularitatum, boni spiritus sunt; qui tamen subinde aliquas imprudentias et singularitates sustinent; aliquid propriæ voluntatis retinent, nec

omnino a laudibus abhorrent, hi fugiant, taceant, abscondant se : aliàs perdentur. 4. Spiritus humilis, pauper, patientis et penitens, qui honores ducit pro inhonorationibus, plausum popularem pro demone, qui occultat pro viribus favoribus a Deo acceptis, qui sapit angulus, desipit forum, talis spiritus ex dono contemplationis perficitur, ex favoribus humiliatur : si tanten dono miraculorum polleat, caveat ne sui sit impotens. Talis etiam spiritus tam fortis et firmus, bene potest ferre laudes humanas non quasitas : quasite autem vulnèra sunt lethalia. 5. Non desiderare res extraordinarias sive virtutum sive revelationum, sed potius eas fugere, quantum in se est, et perfectioni christianæ totis viribus studere : item indignum se judicare donis acceptis, Deoque omnia adscribere, et in visitationibus divinis extraordinariis timere periculum gravioris rationis reddendæ, nullique se ideo pretere, et nonnisi coactè dona illa patefacere, bonus spiritus est.

§ 450.

QUARTO : AMARE PATI ET CONTEMNI.

Quarta Regula. Ex totis visceribus optare pati et contemni, ac in mediis eramnis et contumeliis gaudere, signum evidens est confirmatorium profundæ humilitatis et spiritus Dei. Hoc enim passim exprimitur in S. Scripturâ, *Math. v, 9 : Beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam. Act. v, 41 : Ibant apostoli gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt, pro nomine Jesu contumeliam pati. I Petr. iv, 14 : Si exprobramini in nomine Christi, beati estis, quoniam, quod est ejus spiritus, requiescit in vobis. Gal. vi, 14 : Mihi absit gloriari, nisi in cruce D. N. Jesu Christi.* Et S. Chrysostomus, *Hom. iv, in ep. Philip.*, de dono pro Christo patendi, ait : « Gratuitum munus est, ac majoris admirationis, quàm sit reverâ, mortuos excitare et signa miranda patrare : nam illic quidem debitor sum, hic verò debitorum habeo Christum. Ideo non solum pudeferi non oportet, sed gaudere etiam, tanquam donationem gratuitam ac virtutes habentem. » Et S. Bernardus, *Serm. xxv, in Cant.*, ait : « Pulchrè sponsa convertit sibi ad gloriam, quod ei pro opprobriò ab amulis

intorquetur, non modo formosam, sed et nigram esse se glorians. Non enim erubescit nigredinem, quam novit præcessisse et in sponso, cui similari, quante etiam gloriæ est? Nil sibi gloriosius proinde putat, quam Christi portare opprobrium.... Grata ignorantia crucis ei, qui crucifixo ingratus est. »

COROLLARIA.

SCAOLUM. Unde VARI BONI SPIRITUS PRODEUNT. 1. SCAOLUM. Itaque 1. Bonus spiritus est, si quis gaudeat haberi pro imperfecto, hypocrita vel impostore, dummodo ad hoc nullam culpabilem occasionem præbeat. 2. Bonus spiritus est, si quis gaudeat quod Confessarius, sine sua tamen culpa, eum parvi faciat, res suas contemnat, vel demonis fraudes esse dicat : nam licet contristari debeat quod sibi a demone imponatur, non tamen quod alii demissis de eo sentiant, eumque propterea contemnant. 3. Bonus spiritus est, juxta S. Ignatium, *Reg. 11, summar. ex c. 4, Exam. § 44* : « Omnino, et non ex parte abhorre ab omnibus, que mundus amat et amplectitur. Et admittere, et concupiscere totis viribus quicquid Christus D. N. amavit et amplexus est.... Adeo, ut si sine offensione ulla divina Majestatis, et absque proximi peccato foret, vellent contumelias, et falsa testimonia, et injurias pati, ac stulti haberi et existimari, nulla tamen ad id per eos data occasione. » 4. Juxta eundem, in *Exerc. hebdom. 2*, bonus spiritus est : « Etiamsi nullo superaddito laus Dei par foret, ad majorem tamen imitationem Christi eligere potius, et eum eo paupere, spreto et illuso, pauperiem, contemptum et insipientiam titulum amplecti, quam opes, honores et sapientie æstimationem. »

§ 451.

QUINTO: RESIGNATIO IN VOLUNTATEM DEI ET DIRECTORIS.

Quinta Regula. Signum principalissimum spiritus Dei est resignatio proprii judicii, propriæque voluntatis imprimis in voluntatem et judicium eorum, qui sunt loco Dei ad animæ directionem. Utraque hæc resignatio habetur clarè ex S. Scrip-

turâ. Prima quidem, *Is. LX, 3* : *Dominus Deus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico: retrorsum non abii.* Act. IX, 6. Saulus ait : *Domine, quid me vis facere?* Secunda indicatur *Luc. X, 16* : *Qui vos audit, me audit.* Et iterum Paulo dicitur, *Act. IX, 7* : *Surge, et ingredere civitatem, et ibi dicetur tibi per Ananiam quid te oporteat facere.* Unde S. Bernardus, *Serm. XXVII, in Cant.*, ait : « Quam beatus, qui ait : Ego autem non contradico, ubi et voluntarie habes obedientiæ formam, et longanimitatis exemplum. » Et Patres Ægypti probaturi spiritum S. Simeonis Stylitæ, jusserunt ut statim de columna descenderet, in quâ austeram vitam ducebat, quo subito descensum parante, approbato ejus spiritu, eum in sancto suo vitæ instituto perdurare permisissent, arbitrantes id non nisi a Deo procedere.

COROLLARIA.

EX OCTO VARIIS BONI SPIRITUS DISCERNUNTUR.

SCAOLUM. Proinde 1. Spiritus bonus est, qui se in omnibus prosperis et adversis voluntati divine accomodat, adinstar infantis, qui non observat an pretiosis aut vilibus pannis involvatur, in paupere domunculâ aut regio palatio enutriatur, ut filius regis honoretur, aut ut vilis servus contemnatur. 2. Spiritus bonus est, si quis etiam in acquisitione Christiana perfectionis et gratiæ se divinæ voluntati conformet et dirigat secundum divinam inspirationem et gratiam, secundum Spiritus S. impulsum, nec velit citius, vel tardius ire, quam ipsa velit, cum non secundum gratiam aliorum sed suam unusquisque se dirigere debeat. 3. Spiritus bonus est, si quis in omnibus ad Patrem spiritualem in voluntate propriâ, et sui confidentiâ, confugiat, ejusque montis et præceptis fideliter et humiliter obediat.

§ 452.

SIXTO: EXTRAORDINARIE INSPIRATIONES NON FACILÈ APPROBANDÆ.

Sexta Regula. Inspirations extraordinariæ ultra, vel etiam contra leges ordinariæ divine Providentiæ, juxta datas modo

regulas, probari quidem, et ut a spiritu bono profectæ approbri possunt, uti in capite sequenti ostendetur, et in allato mox exemplo S. Stylite visum fuit: communiter tamen facile ut divinæ et ut spiritus boni approbandæ sunt. Nam 1° Rom. xiii, 4, dicitur: *Quæ autem sunt, a Deo ordinata sunt.* Et Cant. ii, 4, ait sponsa: *Introduxit me in cellam vinariam: ordinavit in me charitatem.* Hinc 2° S. Augustinus, l. 15, de Civit., c. 22, docet: « Amor ipse ordinatè amandus est, quo bene amatur quod amandum est, ut sit in nobis virtus, quæ vivitur bene. Unde mihi videtur, quòd definitio brevis et vera virtutis, ordo est amoris. » Et S. Bernardus, *Serm. XLIX, in Cant.*, omnino necessariò charitatè esse ordinatam dicit: « Importabilis siquidem absque scientiâ est zelus. Ubi ergo vehemens æmulatio, ibi maximè discretio est necessaria... Discretio quippe omni virtuti ordinem ponit, ordo modum tribuit, et decorem, etiam et perpetuitatem... Tolle hanc, et virtus vitium erit. » 3° Ratio est quia spiritus cum sit discretus et moderatus, ordinariè non movet, nisi ad res ordinarias, et cujusque viribus sine miraculis accommodatas, ducendo nos per vias rectas, planas et tritas, ac propterea securiores, quàm sint extraordinariæ et inusitate, in quibus majora sunt pericula et malignus spiritus majores tentat assultus.

COROLLARIUM.

NISI FORTÈ SATIS DE HIS CONSTET.

SCHOLIUM. Hæc discretio ob oculos habenda est a Directore, ut faciat discretionem spiritûs, nec facillè probet inspirationes quantumvis vehementes, et ex bono titulo divini amoris, nisi congruant viribus corporis, proprio statui, ædificationi aliorum, et proportioni ad præhabitas debitas dispositiones. Quod præcipuè tenet quoad opera externa virtutum. Nam Deus inspirat quidem omnibus, magis ac magis in virtutibus internis, humilitatis, patientiæ, obedientiæ, charitatis erga Deum et proximum proficere, sed in externis harum virtutum effectibus, licèt unusquisque, prout potest et expedit, exerceri debeat, non tamen sine mensurâ, maximè cum sæpe Deus quadam ejusmodi externa inspiret, non ut effectus, sed solo affectu fiant: sic enim ad Religionem, ad Martyrium, ad

Indorum conversionem vocare consuevit etiam illos, quos impedit ab executione, vel aliunde, vel directoribus, aut superioribus inspirando, ne licentiam concedant.

§ 455.

DISCRETIO MALORUM SPIRITUUM NECESSARIA EST.

Non minùs necessarium est rite discernere et reprobare spiritus malos, seu suggestiones quæ a Deo non sunt, sed ab ejus inimicis, maximè a diabolo. Prob. 1° ex S. Scripturâ. Is. v, 20, dicitur: *Væ, qui dicitis malum bonum, et bonum malum! Prov. xvii, 15: Qui justificat impium, et qui condemnat justum, abominabilis est uterque apud Deum.* II Cor. xi, 3: *Timeo ne, sicut serpens Evam seduxit astutiâ suâ, ita corrumpantur sensus vestri, et excidant a simplicitate, quæ est in Christo.* Et v. 13: « Satanæ transfiguratur se in Angelum lucis. » Et I Tim. iv, 1: *Spiritus manifestè dicit, quia in novissimis temporibus discedent quidam a fide, attendentes spiritibus erroris et doctrinis dæmoniorum, in hypoerisis loquentium mendacium.* Ergo cavendum ne malum bonum dicatur; impius justificetur, per astutiam: dæmonis sensus corrumpantur, Satan pro Angelo lucis habeatur, ut spiritus erroris et mendacii evitetur, ad quæ discretio malorum spirituum necessaria est. 2° Ita docent PP. S. Chrysostomus, *Hom. x, ad Rom.*, corripies socordiam in repellendo dæmonis insidias, ait: « Caveto igitur, ne undique spiritualibus armis sepiens, illius commenta atque artes exactè perdiscito, ut cum te ille capere nequeat, tu verò non magno illum negotio capias. » S. Hieronymus, in *Is. v, 29*, dixit: « Unde cavendum est ne pro veritate sequamur mendacium, ne pro lumine tenebras. » S. Cyrillus Ieros. *Catech. 4*, monet: « Opus est cum divinâ gratiâ, sobriâ mente, et vigilantibus oculis, ut zizania vilem pro tritico, pro ove lupum, diabolum pro Angelo bono. S. Gregorius, l. 23 *Mor.*, c. 22, inquit: « Leviathan iste aliter religiosas hominum mentes, aliter verò huic mundo deditas tentat: nam pravis mala, quæ desiderant, aperte ob-

ijcit, bonis autem latenter se insinuans sub specie sanctitatis illudit.» S. Laurentius Just. in *Cast. Connub.*, c. 2, inquit: «Primo omnium expedit, ut ignara non sit anima celestium inspirationum: super hoc plurimum eam vigilare oportet, aloqui seductorios multimodè admittet spiritus, et saepe spem resistet adventui.» 3° Ratio est quia dæmon, caro et mundus toti sunt, ut non, tentando ad malum, in perditionem præcipit; ergo nisi vigiles et oculati sumus in observandis eorum suggestionibus, facilè in omne malum ruemus, adeoque discretio malorum spirituum omnino necessaria est.

§ 434.

REGULÆ PRO DISCERNENDO MALO SPIRITU.

Proinde *regula* nunc statuendæ sunt ex quibus malos spiritus, et dæmonis, carnis ac mundi pravas suggestiones cognoscere et declinare possimus.

PRIMO: SI SIT CONTRA FIDEM ET BONOS MORES.

Prima Regula. Quòd si opus, ad quod quis movetur, vel in minimo sit *contra fidem aut bonos mores*, certò tenendum est oriri a spiritu malo, a quocumque demum et cuicumque suggeratur. Nam, *Matth. vii, 8: Non potest arbor bona malos fructus facere.* Et *Eph. i, 8: Licet per nos, aut Angelus de celo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit.* Non enim Spiritus S. potest sibi esse contrarius, nec inspirare quod contradictor iis quæ in S. Scripturâ revelata, et a sacris Conciliis, ac Christi Vicario declarata, et in totâ Ecclesiâ recepta sunt. Et qui ab hac regulâ recedunt, decipiuntur a diabolo, et instinctum falsum ceu regulam suæ credulitatis constituunt, nihil curantes quid Deus revelaverit, et per Ecclesiam credendum proponat, et ideo non illuminati, uti volunt, sed potius obtenebrati vocandi sunt.

COROLLARIA.

EX QUO VARIÛ MALI SPIRITUS EMERGUNT.

Schol. I. Igitur 1. Missis procul Gentilium, Turcarum et Judæorum pessimis spiritibus, Christiani baptizati malus spiritus est, qui res mundi detorquet in fractionem legis Dei, per plurima peccata gravia, cum obstinatione. 2. Malus spiritus est hæreticorum, pseudoilluminatorum et schismaticorum, qui a supremo Ecclesiæ Capite separantur, velut putrida membra: et prava dogmata docent fidei et bonis moribus adversa. 3. Malus spiritus est qui malè sentit, et pejor loquitur de imaginibus, indulgentiis, reliquiis, Agnis Dei, etc. Quæ sunt media sancta pietatem fidelium foventia qui his externis rebus meliùs ad Deum manuducuntur.

NOTANDA DE USU SÆ IMAGINUM.

Schol. II. Licet sacræ imagines, ex modo dictis, ad pietatem, meditationem et alia exercitia christiana juvent, curandum tamen est ne in hoc ipso abusus obrepat. Circa quod plura docet S. Joannes a cruce, l. 3. *Ascens. ad mont.*, c. 34, dicens: «Quantum ad id, quod attinet ad imagines et effigies Sanctorum, in hoc etiam potest esse magna vanitas, et complacentia vana. Quandoquidem etsi tales imagines adeo conferant cultui divino, atque adeo sint necessarie ad movendam voluntatem ad devotionem, uti approbatio, et usus, quem de ipsis retinet nostra mater Ecclesiæ catholica, bene demonstrat (quare semper oportet ut illis proficiamus ad nostram tepiditatem inflammandam) nihilo tamen minus multæ reperitur personæ, quæ suo gustu hærent potius in picturâ, ipsiusque elegantia et ornatu, quam in Archetypo, aut re representatâ.» Unde ille Sanctus monet, præferendas esse imagines naturæ magis conformes, et devotionem excitantes: et graviter reprehendit quòd ad normam mundi sacræ imagines fiant et orientur, imò in nimia multitudine, curiositate et adhesionè ad suas imagines, et modo sui Rosarii aliquid reprehensibile invenit: quod cum S. Theresia fortè in libris hujus Sancti legisset, explicationem a Deo accepit, curiositatem et ornatum marginalem a Religiosis in imaginibus solum vitari debere, dicente Domino: «Quidnam meliùs? Paupertas, an charitas? siquidem ergo melior est amor, ne tolleret, sed sincerè Monialibus suis quidquid amorem divinum excitaret.» In *Append. ad vit.*, sub iiii. Cavendum tamen ne arte dæmonis in ipsis sacrâs imaginibus perniciës animæ inferatur, maximè cum

inuitatis circumstantiis figurantur. Ita iterum bene notat S. Joannes a Cruce, cit. l. 3, c. 35 et 36. Ut quando evenit, ut videantur sacræ imagines moveri, aut faciem mutare, loqui etc. Qui quidem effectus subinde sunt veri et ad bonum excitantes, aliquando tamen non sunt veri, et a demone ad nostrum damnum causati : « Quoniam unum ex mediis, quo demon facillè trahit ad se animas incultas et in illis impedit viam veritatis spiritus, est per hujusmodi res extraordinarias et raras, vidè imaginum : sive abutens illis materialibus et corporeis, quibus utitur Ecclesia, sive per illas alias, quas ipse solet imprimere in phantasia, vel Sancti aliqujus, vel sui ipsius transfigurati in Angelum lucis ad seducendam. » Remedium præscribit idem Sanctus : « Habeat fidelis hanc curam, ut visâ imagine non velit, aut sinat, sensum sese in talem imaginem immergere, sive illa sit corporalis, sive imaginaria, sive pulchrè arte facta, sive ditata ornatu, sive devotionem afferat sensibilem, sive spirituales, nihili æstimationis hujusmodi accidentibus, et ulteriori missâ reflexione : sed factâ imagini adoratione, quam jubet Ecclesia, subito in archetypum mentem coniciat : ne quod debetur spiritui et objecto vivo, rapiatur a picturâ et sensu. » Alia dabit Raynaudus, t. 16, in *Heteroccl.*, sect. 3, punct. 6.

§ 455.

SECUNDO : SI OPUS INTERNUM NON SIT MORALITER BONUM.

Secunda Regula. Quodsi opus internum seu *affectus* in aliquo *vitiatur* contra fidem et bonos mores, vel in initio, vel medio, vel fine, vel intentione finis, vel executione *mediorum*, a malo spiritu procedit. Nam bonum et malum est in ipso spiritu vel animâ principaliter, et bonum est ex integrâ causâ, malum verò ex quolibet defectu, et est juxta illud sacrum principium, *Ps. xxxvi, 27 : Declina a malo, et fac bonum.* Quod S. Thomas exponit ita, ut tam in intentione quàm executione utrumque observetur.

COROLLARIA.

ALIAS ENIM A MALO SPIRITU PROCEDET.

Scholium. Quare 1. Malus spiritus est, quorundam hominum in particulari, qui pervertunt spiritum perfectionis regularis in mo-

dum vivendi temporalem, intendentes commoditatem potius quàm sanctitatem. Hi secretis et publicis peccatis abundant, eorumque aliqui tanquam incarnati dæmones abutuntur mediis religionis ad propriam damnationem. 2. Spiritus malus est abusus quorundam Sacramentorum, aliarumque piarum rerum, ad lucrum temporale captandum. 3. Spiritus malus est, cujus effectus exterior est, turbare pacem et seminare discordiam, siquidem pax est propria Deo et discordia diabolo. 4. Juxta S. Ignatium, in *Lærec. Spir. de disc. Spir.*, Reg. 4 : « Id moris est spiritui maligno, ut in lucis Angelum transfigurans sese, cogitans suis animæ votis primum obsecundet, mox inde ad perversa sua desideria illam allicit. » 5. Juxta eundem, Reg. 5 : « Sedulo et accuratè excutienda sunt cogitationes nostræ, circa principium, medium et finem, quæ tria si rectè se habeant, Angeli boni argumentum est, cogitationes illas suggerentis : sin autem per discursum mentis aliquid offerat, vel sequitur, quod ex se malum sit, vel avocet a bono, vel ad minus bonum impellat, quàm anima priùs quaerendo decrevisset... Evidens tunc erit iudicium auctorem esse cogitationis ejusmodi spiritum malignum. » 6. Reg. 6, notat : « Quoties contingit in aliquâ suggestione deprehendi hostem ex caudâ suâ serpentinâ, id est fine malo quem nobis insinuare studet, » malus spiritus est. 7. Si finis est honestus, magnum quidem iudicium est boni spiritus moventis, non tamen sufficiens, nisi etiam materia, seu objectum, aut medium cum talibus circumstantiis propositum, nec per se malum nec prohibitum sit, et major bonitas seu perfectio non impediatur.

§ 456.

TERTIO : SI SUPERBIA INTERVENIAT.

Tertia Regula. Inter omnia quibus spiritus vitari potest, etiam cæterisquon bonus maximè attendendum ne *vitiatur superbia*, etiam occultâ et spirituali. Si enim vel sola humilitas est sufficiens signum boni spiritus, superbia subrepens signum mali spiritus erit : quæ superbia potissimum viris perfectis contemplatione, alisque Dei donis ornatissimè latenter imminet, a quo etiam periculo S. David summoderè timebat, *Ps. cxxx,* dicens : *Domine, non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei : neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus*

super me : si non humiliter sentiebam, sed exaltavi animam meam. Ex quo inferi ibi S. Augustinus : « Quam ergo timenda sit superbia de dono Dei, etiam atque etiam commendandum est charitati vestra. » Videndi etiam Cassianus, l. 12 *Inst.*, c. 4, 3, 6; et S. Isidorus, l. 2 *Sent.*, c. 38. Et Gerson, in *Centilog. de impuls.*, dec. 9, adverteit : « Fictus lucis Angelus... primo seminat tumoris spiritum, et impellit ipsum, ut ambulare cupiat in magnis, ut si placens et sapiens in semetipso in oculis suis, quo obtento jam illudit et adulat, impellit et deludit, quemadmodum voluerit, nisi succurrat gratia salutaris : imò jam talis factus est sibi dæmon, se decipiens, et phantasticans, et de stulto per adulationem propriam insanum se faciens. »

COROLLARIA.

ETNOTE QUAE MULTOS SPIRITUS CORUMPT.

SCHOLIUM. Proinde 1. Spiritus malus est, qui per ceremonias piæ, devota verba et virtutes apparentes, humanas laudes accipitur. Tales homines loquuntur bene, agunt male, et in occulto scætant peccatis. 2. Spiritus malus est, quo moventur aliqui homines vani, superbi, ambitiosi, in multa effusi et sese ingerentes, ac turbulenti, qui cum trium aut quatuor virtutum apparentium habeant, ter duodena immiscent vita, et peccata secreta et publica, et in personas pessimas degenerant. 3. Spiritus, qui affectat sui compositionem, mendaciola, fictiones et cærentionis, est spiritus hypocrisis, qui per id quod est in externo virtutis splendidus, propriam quarit æstimationem : unde multis vitiiis occultis laborat. 4. Spiritus austeris et valde penitens, si populari muræ inescatus, vanus et iactabundus evadit, malus est, quatenus ejus penitentia in vanæ gloriosæ ventitur iactantiam. 5. Spiritus malus est, si quis sibi persuadeat eam diligentiam sanctitatem, quam in se supponit, acquisivisse, aut eam majorem esse, quam revera est, vel quod in eâ alios excedat, et melius ipsa utatur : vel si optet dona extraordinaria, aut in illis habitis glorietur, magni seipsum faciat, alios contemnat, et sub prætextu utilitatis proximi sua sensa facile manifestet.

QUARTO : SI QUIS IN CONTEMPTU CONTRISTETUR.

Quarta Règula est, si quis tristetur et animum abjiciat, cum ab aliis contemnitur, indicium est, si non mali, saltem imperfecti spiritus, præsertim in illis qui maximis donis a Deo ornati putantur. Nam verè tales non tam de ejusmodi donis et favoribus, quam ærumnis et contemptu gaudent, et per mortificationem se abnegare student; sicuti Apostolus de suis sublimissimis visionibus et revelationibus coactè loquens, II *Cor.* XII, 5, subjungit : *Pro me nihil gloriabor, nisi in infirmitatibus meis.* Et v. 9 : *Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis : ut inhabitet in me virtus Christi.* Propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo. Ubi S. Augustinus, *Serm.* CLX, ait : « Poterat dicere : in sapientia D. N. Jesu Christi, et verum diceret : in majestate, et verum diceret : poterat in potestate, et verum diceret : sed dixit, in Cruce : ubi mundi Philosophus erubuit, ibi Apostolus thesaurum reperit. »

COROLLARIUM.

ALIAS ENIM SPIRITUS PERFECTUS NON EST.

SCHOLIUM. Igitur 1. Spiritus, qui renuit contemni, non est spiritus perfectus. 2. Spiritus, qui non sustinet saltem pati humiliter, et negligit abnegare se per propriam mortificationem, non est absolutè bonus, nec solidè virtuosus.

QUINTO : SI NON SIT CONFORMIS VOLUNTATI DEI ET SUPERIORUM.

Quinta Règula. Nequit esse spiritus bonus, nedum perfectus, qui, sub prætextu inspirationis privatae, *discedit a volum-*

tate Dei communiter omnibus expressâ, vel hic et nunc per legitimos Superiores et animæ Directores approbata. Ita conformiter S. Bonaventura, in *Stim. amor.*, p. 3, c. 8, agens contra malam interpretationem illius textus, I *Cor.* II, 15 : *Spiritualis iudicat omnia, et ipse a nemine iudicatur*, quo pseudoulluminati se munire solent, ait : « Sed o pestis! atque mors gravissima et occulta! hæc Deum fugat, præsumptionem pessimam inducit abhorrendam : hæc fraternam lacerat charitatem : hæc vescentem in croceis facit stercora amplari : hæc spirituali lætitiâ plenum ad acediam ducit : hæc cuncta ad honorem Dei referenda facit diabolicæ fraudi dari. O miser homo! Numquid in altum contemplationis ascendisti, ut te faciens aliorum iudicem, debeas majus ceteris præcipitium sustinere ? »

COROLLARIA.

HEUS CONFORMITATIS DEFECTUS VARIOS SPIRITUS MALOS PRODET.

SCHOLIUM. Quare 1. Spiritus etiam virtuosus, nimis tamen adiectus propriæ voluntati, licet multa maceretur penitentiâ, et orationi mentali longas horas impendat, imperfectus et malus redditur : siquidem id quod minus est, scilicet exterioritatem actionis Deo cedens, propriam voluntatem quæ potissimum est, sibi reservat : nam multum propriæ voluntatis, venenum est perfectionis. 2. Spiritus multe penitentiæ, modice verò obedientiæ, imperfectus est, et in malum tendit. 3. Spiritus imprudens evadit plerumque importunus et adiectus propriæ voluntati : si fidat sibi, perit : si verò patri spirituali se committat, subsistit. 4. Spiritus exoticus, qui affectat nimiam solitudinem in vitâ Communitatis, vel in vitâ eremiticâ plus æquo cum proximis familiaritates contrahit ; qui jejunit, reliquis victum quotidianum sumentibus ; orationi vacat, reliquis se honestè recreantibus, Spiritus paradoxus et artificiosus est, plus habens tunc virtutem quam virtutis S. Spiritus ; qui abscedit a Christo, nec medietur in ejus vitâ et virtutibus, etsi miracula patret, non meretur fidem : quippe bonus Jesus est via, et qui a Jesu discedit, a viâ aberrat.

SEXTO : SI AD EXTRAORDINARIA MOVEAT.

Sexta Regula. Sufficit aliquem de seipso dicere quòd moveatur ad *extraordinaria*, ut censetur a spiritu non bono sed malo moveri, nisi sit homo specialissima solidæ virtutis, humilitatis et obedientiæ. « Cùm enim sit Deus auctor viæ ordinariæ ad cælum, per quam majores nostros deduxit, inspirat nobis, ut per eamdem incedamus, nec transgrediamur terminos antiquos, quos posteruerunt et triverunt patres nostri. Dæmonis autem spiritus inducit ad hos terminos transgrediendos, instigando ad res novas, curiosas, singulares, prodigiosas et inusitatas, quæ admirationem et stuporem afferant mundo, ad consequendum honorem sanctilitatis. » Ita Ludovicus a Ponte, in *Duce spir.*, tr. 1, c. 23. Unde tenenda est illa discretio, ab antiquis Patribus tantopere commendata apud Cassianum, *Coll.* 2, c. 2, ex cujus neglectu plurimi austerissimi miserimè lapsi sunt. Et Gerson inter diaboli tentationes hanc ponit : « Hortatur nonnunquam hostis agredi alta quedam et difficilia virtutum opera, sicuti immoderata jejunia, peregrinationes maximas, vel simile quoddamque, sive ut homo succumbat oneri, neque ullo pacto ipsum ferre valeat : sive ut ex ipso sequatur deterius aliud : putâ ex immoderatione jejunii cerebri vacuitas, melancholia, tristitia vehemens : ex nimia peregrinatione grandis impatientia, et velles alios emineret docere, ingens tumor, hæresis, excessivum naturæ gravamen. »

COROLLARIA.

ALIAS ENIM SPIRITUS A DEO NON ERIT.

SCHOLIUM. Igitur 1. Spiritus malus est, si quis in humilitate, obedientiâ alisque virtutibus non solidè fundatus, sub prætextu imitandi Sanctos, in his, quæ magis admirationi quam imitationi proposita sunt, extraordinariæ vitæ, orationi, contemplationi,

jejunio et penitentiae se committat. 2. Spiritus multarum revelationum, visionum, raptuum, aliorumque favorum, sine multâ penitentia, humilitate et obedientiâ, plus habet spiritus fallacis quam veracis; nec enim proprium Dei sed diaboli est, deaurata superedificare visionum capitella, sine fundamento solido virtutum moralium. 3. Spiritus extraordinarius, qui vulnera praefert in manibus et pedibus, et per aera fertur extaticus; qui pluribus annis dicitur non gustasse cibum, qui sanguinem sudat et miracula facit, si magnis excipitur laudibus, plausibus et aestimatione, si a magnatibus sub titulo sanctitatis invisitur, si honore oblectatur, egrè fert contemptum, publicitatem appetit, neque in favoribus secretum observat: talis, etsi bene coeperit, malè tamen finiet. Signum ominosum praefert spiritus extraordinarius multum plausu et laudibus elatus, et omnino necessaria sunt secretum, silentium, solitudo, contemptus, etsoli Patri spirituali manifestatio. 4. Spiritus multarum revelationum, quae dogmaticae sunt et doctrinales, aut propheticæ, quanquam bonus, periculosus tamen est. Quodsi revelatum sit aliquid aberrans a S. Scripturâ, traditionibus, ritibus Ecclesiae, et morali Patrum doctrinâ, erit Spiritus illusus pseudo-illuminatorum. 5. Spiritus, cujus exstases, raptus et revelationes non perficiunt mores et vitam, nec hominem faciunt sibi diffidentem, et propriam imbecillitatem timentem, spiritus malus et illusus est, praesertim, si hæc impedimento sint rebus obligatoriis, vel strepitus, lites et discordias generent.

§ 460.

DISCRETIO INTER SPIRITUS BONOS ET MALOS, IN DUBIO NECESSARIA EST.

Denique necessarium est bene discernere inter spiritus bonos et malos, cum anceps et ambiguum est an spiritus bonus vel malus sit. Nam 1° hoc innuit S. Scriptura, *Prov. xiv, 12*: *Est via quæ videtur homini justa; novissima autem ejus deducunt ad mortem.* Item *xxi, 2*: *Omnis via viri recta sibi videtur; appendit autem corda Dominus.* *Jer. xv, 19*: *Si separaveris pretiosum a vili, quasi os meum eris.* I *Thess. v, 20*: *Omnia probate; quod bonum est, tenete: ab omni specie malè abstinete vos.* Ergo non prodest homini, si via sua sibi justa videatur: quia finis ejus ad mortem ducere potest, et solus

Deus in veritate corda appendit, cujus os sunt Directores spirituales, pretiosum a vili separantes, qui omnia probare et bona tenenda prescribere debent. 2° Hoc docent PP. S. Chrysostomus, *Hom. ii, in I Thess.*, ait: «Omnia probate, tum falsa, tum vera, ut cum certâ probatione discernatis, et ab illis abstinatis, istis verò adhaereatis. Nam ita et vehemens erit illorum odium, et istorum dilectio, si quando non temerè et in expensè, sed diligenter et exactè omnia fecerimus.» S. Ambrosius, *l. 2 de Off.*, c. 8, allegans judicium Salomonis inter duas mulieres, *III Reg. iii*, subdit: «Sapientia igitur fuit latentes distinguere conscientias, et oculis eruere veritatem, et velut quâdam macherâ, ita spiritus gladio penetrare non solum uteri, sed etiam animæ et mentis viscera.» S. Gregorius, *Hom. v, in Ezech.*, inquit: «Prima ergo in nos cogitatio inquisitionem nostri cordis debet excutere, ne ad quedam, quæ agimus, per apertum carnis impetum ducamur, nec pravis cogitationibus animus seductus, mala esse cognoscat, nec tamen faciat. Secunda verò nos cura debet vigilantes reddere, ne se impetus carnis quasi impetus spiritus latenter subjiciat, et culpas quas agimus, nobis virtutes fingat. Sciendum verò est, quia graviores culpas sunt, quæ superductâ specie virtutes imitantur, quia illæ in aperto cognite animum in confusionem dejiciunt, atque ad penitentiam trahunt; istæ verò non solum in penitentiam non humiliant, sed etiam mentem operantis elevant, dum virtutes putantur.» Et Card. Bona, *de Discr. spir.*, c. 7, ait: «Totius doctrinae de discretionem spirituum caput est, ac veluti fundamentum, quo uno hujus lucubrationis structura nititur, non solum bonos instinctus a malis distinguere, quod supra notatum est, sed dubios quoque et incertos dignoscere, et unamquamque motionem illi, a quo provenit, spiritui assignare.» 3° Rationem subdit citatus Cardinalis: «Multorum enim mentes ita excecatae amor sui, ut falsâ persuasione existimant se per viam salutis tuto incidere, cum cæteri cursu iter perditionis arripuerunt. Ea item affinitas inter quosdam affectus virtutis et viti quæ, perdoque intercedit, ut sæpe contingat nos iram pro zelo, per-

finaciam pro constantiâ, et pro Dei amore philautiam amplecti. Fovent hunc amorem carnis nostræ sagacitas, perturbationum commotio, imbecillitas intellectûs, quibus fit ut ponamus tenebras lucem, lucem tenebras; amarum veritatis in dulce, dulce in amarum... Alta est hæc profunditas, quam nemo potest sine Dei gratiâ penetrare. »

MONITA PRO DISCRETIONE SPIRITUM.

SCHOLIUM. Ut motus boni a malis ritè discernantur per regulas paulò post tradendas, nonnulla monita ex *Exerc. spir.* S. Ignatii hic præmittenda sunt : sic 1. admonet ille, Reg. 1, quòd illis, qui faciliè mortaliter peccant, solet diabolus illecebras sensuum objicere, ut peccata eorum foveat et accumulè : cum e contra spiritus bonus conscientias eorum assidue pungat et per synderesis rationisque officium a peccando deterreat. 2. Reg. 2. Advertit quòd illis, qui sollicitè curant se a vitis purgare, et in virtutibus proficere, dæmon immittit scrupulos et alias perturbaciones, quibus profectum impediât, cum e converso spiritus bonus rectè agentibus animum et vires addere, eosque consolari solet. 3. Reg. 12. Monet hostem nostrum ad instar femine cum viro constanti et animosorixantis terga vertere, qui tamen, si cum timido agit in extremam audaciam insurgit. 4. Reg. 13. Atit dæmonem vel maxime indignari, si anima, quam circumvenire studet, Confessori vel viro spirituali molimina sua delegat. 5. Reg. 14. Docet dæmonem ad instar belli ducis animam nostram in eâ potissimum parte invadere, quam minus firmatam et custoditam reperit. 6. Reg. 7 inter 8, ait diverso modo bonum et malum spiritum se animis ingerere, qui proficiunt in bono salutis : bonum quidem placidè ac leniter, malum verò importunè et violenter : et vice versâ respectu illorum, qui in dies in deterius tendunt, prout scilicet uterque Angelus bonus aut malus similem sibi aut dissimilem invenit dispositionem.

§ 461.

REGULÆ PRO DISCRETIONE SPIRITUM.

Redeundum nunc est ad *Regulas* in antecedentibus § datas, quas, pro majori cautelâ, ad discernendos bonos a malis spiritibus, maxime ambiguis, ad magis speciales et sequentes restringere juvat.

PRIMO : EX PRINCIPIO ET EFFECTU DISCRETIO FACIENDA EST.

Prima est illa Salvatoris Regula : *A fructibus eorum cognoscetis eos*, quæ tamen non sine discretione in praxin deducenda est. Si enim opus aliquod, vel in minimo, aliquo errore vel pravitate laboret, secundum hoc quidem et secundum principium suum a malo spiritu oritur : quia Spiritus Dei summè verax et sanctus nullum, vel levisimum, falsum aut malum inspirare potest. At verò quoad alias operationes sepe a principio et spiritu bono procedere potest : nam et homo malus potest aliquid boni facere et bonus potest facere aliquid mali. Peccator etiam sine gratiâ habituali sacrificante bonum aliquod morale ordinis non tantum naturalis, scilicet per gratiam actualem, perficere potest; adeoque non omnia peccatorum opera sunt peccata. *Luc. xviii, 13*, Publicanus laudatur ob humilitatem suam et dolorem, tanquam opera ad justificationem suam disponentia. Hoc confirmat Christus in citato textu *Matth. vii*, collato cum c. *xxiii*; nam c. vi loquitur de falsis prophetis, et tamen de Scribis et Phariseis super cathedram Moysi sedentibus, *xxiii, 2*, jubet : *Omnia quæcumque dixerint vobis servate et facite, secundum opera verò eorum nolite facere*. Quæ duo effata ut conciliet S. Augustinus, *tr. 46, in Joan.*, ait : « Botrum carpe, spinam cave... Quia botrus aliquando de radice vitis exortus pendet in sepe... Doctrina vera per malos, palmes in sepe : botrum inter spinas cautè lege, ne, dum quæris fructum, laceres manum. »

COROLLARIA.

MALI ENIM A MALO, BONI A BONO PROCEDUNT.

SCHOLIUM. Proinde 1. Spiritus qui scit et satis bene loquitur de virtutum excellentiâ et perfectione, sed, occurrente occasione, in praxin eas non redigit : qui probè scit in quo patientia consistat, et quando injuriâ afficitur, conqueritur et irascitur : qui novit in quo humilitas sita sit, sed a vanitate se tueri nescit, est quidem substantialiter quoad speculationem bonus, sed malus quoad exe-

cutionem. 2. Qui sunt præditi nonnullis virtutibus, sed cum vitis permixtis, sunt recollecti et modesti, sed simul invidi et indiscreti zelo correpti, jejuniis addicti, sed simul detractores : in his bonum astimandum, malum reprobandum est. 3. Qui frequenter operatur perfecte, spiritus perfectus censendus est, etsi non sit talis in hac vel illa operatione. 4. Qui justè sine gravi noxâ operatur, sed adhuc more incipientium aut proficientium, spiritus bonus, licet imperfectus, censendus est. 5. Qui vel in minimum errorem aut defectum incidit, multoque magis, si error apertè contra fidem aut bonos mores fuerit, et hoc spiritui bono attribuit, nonnisi spiritus malus et illus est.

§ 462.

SECUNDO : INTENTIO ET AFFECTUS INTERNUS
ATTENDANTUR.

*Secunda Regula est : Interni affectus præcipuè inspicendi sunt, an effectus externos, bono spiritui proprios, producant, et inter affectus ante omnia bona intentio pura soli Deo placendi attendenda est. Nam si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit; si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit, ait Christus de bonâ intentione, Matth. vi. 22. Et S. Bernardus, *Serm. 85 in Cant.*, dicit : « Pulchritudo anime palàm erit, si tamen non sit in spiritu ejus dolus : potest enim fieri ut simulentur omnino hæc, et non ex abundantia cordis talia moveantur. » Et Auctor *l. de Imit. Christi*, l. 3, c. 54, monet : « Natura callida est, et multos trahit, illaqueat et decipit, et se pro fine habet : sed gratia simpliciter ambulat, ab omni specie malâ declinat, fallacias non præterdit, et omnia purè propter Deum agit, in quo finaliter requiescit. » Rationem dat a Ponte quia spiritus bonus semper impellit in bonum finem, gloriam scilicet Dei, absque finis alicujus mali aut obliqui permixtione : cum enim *universa propter semetipsum operatus sit Dominus, Prov. xvi. 4*, ob suam scilicet gloriam, ita quidquid ipse inspirat, ad eandem tendit, et quidquid est contra hanc, proficiscitur a malo spiritu, hoste divinæ gloriæ, qui semper quærît quod sibi est proprium in honore aut voluplate.*

COROLLARIA.

NE SCILICET MALUM OCCULTUM IBI DELITESCAT.

Scholium. Quare 1. In ipsis etiam donis cœlestibus, et dulcedine spirituali, vel verè a Deo immissa, vel a tentatore simulata, si anima non in Deo, sed in seipsâ complacat, a spiritu Dei perniciosissime aberrat. 2. « Dæmon nonnumquam ingentem mirabilemque dulcedinem in modum et similitudinem devotionis inducit, ut in hujusmodi suavitate hominis tota conquiescat fruitio : neque Deum amare, neque aliud sibi obsequi velit, nisi solum, ut hoc potiatur. » Ita monet Gerson. 3. S. Theresia, *Mans. 5, c. 4*, docet, quomodo anime etiam in perfectione provecæ astu dæmonis, et amore proprio intentionem vitante, seducatur : Nam « accedit dæmon quibusdam subtilitatibus magnis, et sub colore boni extrahit animam parumper in rebus pascit, inducendo ipsam in alias, quas non esse malas suadet, paulatimque obscurando intellectum, et tepesciendo voluntatem, et amorem proprium gliscere faciendo, devenit a gradu in gradum usque ad evertdendam animam a voluntate Dei, et adherendum propriæ voluntati. » 4. S. Joannes a Cruce, in *Ascens. mont.*, l. 3, c. 9, docet, quòd dæmon, sive abutendo verè dulcedine divinâ, sive falsam præstando, animam ad gulam spiritualem trahat, « ad hoc ut anima illo melle insecata, et obsecata eo gustu, intendat oculos potius in dulcedinem hujusmodi quàm in amorem Dei. »

§ 463.

TERTIO : ATTENDERE QUINAM SPIRITUS COR HUMILIET.

Tertia Regula est : Sicuti Spiritus Dei solet per sua dona cor humiliare, ita spiritus diaboli per hæc ipsa dona cor in presumptionem evehere contendit. Primam partem probat a Ponte, c. 24 : « quia Dei dona interna et extraordinaria magnum solent secum lumen asferre : quod profundam imprimât cognitionem nostri nihil et indignitatis, simul cum insigni confusione et pudore ob nostra peccata : qui pudor omnino excludit inanem gloriam vanamque complacentiam. » Unde etiam B. Angela de Fulgino, dubitans de suo spiritu, hæc a

Domino signum boni spiritus accepit, quòd tempore locutionum divinarum non posset ad aliquid aliud cogitandum divertì, nec ob dona accepta inani glorià affici; nam cum hoc ipsa experiri vellet, ait : « Inter hæc reducebantur ad memoriam omnia mala mea, et videbam peccata mea, propter quæ digna eram inferno. » In *Actis SS. Antwerp.*, 4 jan. *Secunda* pars patet ex eo, quia hac viâ præsumptionis ausus est diabolus ipsum Christum tentare, statuens eum supra pinnaculum templi, et dicens : *Si Filius Dei es, mitte te deorsum*, ab angelis sustentandum juxta illud : *Angelis suis mandavit de te, et in manibus tollent te. Psal. xc, 11. In quem locum S. Bernardus, Serm. 14, inquit : « Omnis qui de virtutum eminentiâ ad inanis gloriæ sese demittit et dejicit appetitum, hand dubium quin Domino virtutum, qui tanta inter nos toleravit, ut nobis formam hujus imprimeret sanctitatis, pro gratiâ contumeliam reddat. »*

COROLLARIA.

HIC ENIM DONUS EST.

SCOLIUM. Proinde 1. Notandum ex Gersono, in *Centilog. de impuls.*, c. 9 : « Fictus lucis angelus pascit aliquando suos familiares cibus delicatissimis, qui non carnales apparent, sed omnino spirituales.... quia plus aliter concedunt, quàm satis est, et cum fuerint saturati, dicunt elati per superbiam : Quis noster Dominus est? dicunt : Non sumus sicuti ceteri homines peccatores : vae, vae, vae tibi! » 2. Monet S. Theresia, *Mans.* 5, c. 3 : « Tam subtilia sunt demonis strategemata, ut facturus quòd existimemus nos habere unam aliquam, nullam habentes virtutem; milles sit circumacturus infernum; nec irritò nisi : est enim res noxia supra modum : nec enim istius modi fictæ virtutes interveniunt absque aliquâ vanâ gloriâ, utpote ab hac radice germinatæ : quo modo vice versâ illæ, quas Deus infundit, liberæ a tali vitio sunt et superbii. » 3. S. Joannes a Cruce, cit. l. 3, c. 8, signa quædam affert ex quibus spirituales in donis suis spiritualibus latentem superbiam possint cognoscere : scilicet ex displicentiâ ex eo proveniente, quòd alius quis pius spiritum suum non approbet : item quòd agrè ferant audire aliis æquè aut magis specialia dona esse communicata.

§ 464.

QUARTO : EX SPIRITU MORTIFICATIONIS DISCERNENDUM EST.

Quarta Regula est : Spiritus Dei est semper *spiritus Christi, crucis et mortificationis*, a quo semper recedit spiritus diaboli, etiam dum spiritum Christi æmulari videtur. Nam, *Joan. xiv, 26*, Christus ait : *Spiritus S. quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, et suggeret vobis omnia quæcumque dixerò vobis*. Ergo fieri non potest ut Spiritus S. unquam aliquid inspiret quòd a vitæ ratione alienum fuerit, quàm Christus nos in suo Evangelio, vitæ suæ decursu, et demum in cruce suâ docuit, scilicet mortificatiò. Unde etiam Apostolus, *I Cor. ii, 2*, dicebat se nescire aliquid aliud prædicandum, nisi *Jesum Christum, et hunc crucifixum*.

COROLLARIA.

HIC ENIM SPIRITUS CHRISTI EST.

SCOLIUM. Quare 1. S. Theresia, in *Vidæ perf.*, c. 36, bene docet, perfectæ contemplationis ac perfectionis effectum et signum esse, non solum sibi proponere, sed etiam datâ occasione actu contenti potius quàm honorari velle; in laboribus et ærumnis potius quàm in quiete gaudere. « Ita ut veri contemplativi majori præfio habeant ærumnas, quàm alii aurum et gemmas : sunt quippe certiores facti, exinde verè esse ditandos. » 2. Monet argumentum esse animæ adhuc imperfectæ Deo unitæ, injurias sibi illatas agrè ferre : de eis autem gaudere, ita esse proprium animæ perfectam unionem consecutæ, ut si hoc desit, verendum sit, ne, quos in oratione favores putat, sint demonis illusiones. 3. Replicat, c. 38, animarum perfectarum esse proprium, non petere liberari ab ærumnis, tentationibus, et praeliis, sed potius hæc desiderare, petere et amare. « Quia est effectus oppido certus et notorius Spiritus Dei et non illusionis in contemplatione favoribusque a suâ majestate divinâ susceptis... Tales animæ sunt ut strenui milites, quibus magis placet bellum, quia inde majus lucrum sperant. » 4. Gerson, in *Centilog. de impuls.*, decad. 9, notat ipsum etiam fictum angelum lucis celare

subinde laqueos suae nequitiæ sub imagine crucis Christi, Religionis et pietatis in Sanctos et Sanctas, sed addit: « Non autem placet Deo vir superbus, etiamsi ascendat in cælum sub titulo devotionis, sub titulo crucis, et sub titulo B. Virginis et Sanctorum : superbia est quia eo ipso fictus est, et si fictus, ideo hypocrita. Quare hoc? quia suam, non Dei gloriam querit. » 3. Idem Gerson observat quod demon « nonnunquam, scilicet sub humilitatis specie, sese custodiendi, faciat ut quis sileat ex contemptu, iracundiâ, vel superbiâ, vel, cum loqui deberet, ex viciis pusillanimitate metu reticeat. »

§ 465.

QUINTO EX SEXTO : AD DOCILITATEM SPIRITUS ATTENDERE.

Quinta et sexta Regula, § 451, 452 et § 458, 459 tradite et probata, hic etiam replicandæ sunt, quatenus pro discretionem faciendâ, maximè in casibus difficilioribus, multum omnino refert explorare si spiritus sit docilis, ita ut Ecclesiæ ac Directoris iudicio se conformet, et si discretè etiam illa inspiret, quæ statui, cæterisque circumstantiis congrua sunt : si enim ab his regulis abhorreat, sub prætextu inspirationis suæ private, non boni sed mali spiritus vehementissimum signum est.

COROLLARIA.

ET AN MODERNIS ECCLESIE MORIBUS CONVENIAT.

SCHOLIUM. Huc spectat 1. Quod Card. Bona, c. 8, notat, nimirum eas inspirationes esse communiter proprias boni spiritus, quæ illi atati temporum, in quâ degimus, magis sunt accommodatæ, et argumentum mali spiritus esse communiter loquendo, si nullas etatum et rerum detectus habeatur. Visum est enim aliter atque aliter Deum in transcursum temporum viam salutis inspirasse. Sic ab exordio inundi per plura sæcula ductum luminis rationis; deinde lege scriptâ, et variis caeremoniis; demum in adventu Christi per evangelicas et heroicæ virtutes, homines regebat; et quidem in primis sæculis legis evangelicæ visibilis erat missio Spiritus S. cum donis

suis; mox prævaluit fortitudo Martyrum contra tyrannos; postea zelus et sapientia Doctorum adversus hereticos; successit austeritas Anachoretarum et Monachorum. Accessit denique norma ætatis nostræ conformior, cuius magis proprium est, tum a miris et insolitiis abstinere, tum a nimia Veterum austeritate aliquantulum recedere, tum profectui animarum, promovendo frequentiam Sacramentorum et aliarum devotionum, incumbere. Dictum est autem, *communiter loquendo* : nam semper exicipiendæ sunt viæ extraordinariæ, quibus Deus nonnullos deducit. 2. In motu de se bono, sed dubio, a quo spiritu proveniat, docet Ludovicus a Ponte, l. c., c. 23, comendandum esse fructum bonum, exercendo bona manifestè opera, quæ inspirantur, sine ullâ sollicitudine : quia sic quis immunis erit ab omni deceptione. Ubi tamen subdit : « Nihilominus in multis aliis rebus refert multum, scire absque deceptione, quando hujusmodi motus et verba, sive colloquia, sint inspirationes Spiritus S., ut locum illis demus; quando verò a malo spiritu, simulante speciem virtutis, ut illos rejiciamus. » Tunc nimirum hoc scire refert, quando motus non est circa opera manifestè bona, sed de hoc ipso dubitatur. » 3. Item a Ponte, l. c., hanc regulam tradit : « Si studeas humiliter et velociter obedire inspirationibus quas aperit cognoscis esse Dei, moxque resistas suggestionibus quas deprehendis esse demonis, non permittit Deus te in reliquis decipi : nam qui facit bonum quod novit esse tale, meretur adjuvari a Deo ad assequendum quod non novit; et qui semper resistit hosti manifesto, meretur non permitti decipi ab oculo. »

§ 466.

SEPTIMO : ORANDUM A DIRECTORE PRO DISCRETIONE RECTE FACIENDA.

Septima Regula est : Orandus est sedulo Deus, et instanter, pro ratione dubii, ut in illo spiritum bonum cum suis inspirationibus, a malo cum suis suggestionibus possimus discernere. Nam ita Salomon, III Reg. iii, 9, petit a Deo cor docile, ut eductus a Domino populum suum iudicare possit, et discernere inter bonum et malum. Ita Rex Josaphat, II Par. xx, 12, monet : Cum ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te. Siquidem juxta Tridentinum, sess. 6, c. 11. « Deus impossibilia non ju-

bet, sed jubendo monet, et facere quod possis, et petere quod non possis, et adjuvat ut possis. » Item S. Laurentius Just., *Serm. in Pentecost.*, ait : « Quia quid nobis expedit igno-
ramus, implorandum est Paracliti hujus suffragium, atque ex omnibus medullis cordis dirigenda est ad illum interioris hominis cuncta intentio, quatenus voce pariter et affectu humiliter clamet, et dicat : *Veni S. Spiritus* etc. Et ratio est quia in hac discretionem magnum est errando periculum, nec cuivis datur donum discretionis spirituum, ideo saltem per orationem, maxime mentalem, quæ inspirationibus Spiritûs S. præter petitionem abundat, auxilium divinum implorandum est, ut nos illustrare, in tentationem non inducere, sed a malo liberare dignetur.

§ 467.

OCTAVO : ORANDUM A DISCIPULO PRO ILLUSTRATIONE DIRECTORIS.

Octava Regula est : Orandum etiam est Deus, ut nobis de idoneo Patre spirituali provideat, cumque convenienter illuminet, quod et ipse Pater orare debet, pro discretionem in directione spiritûs feliciter exercendam. Nam, Sap. ix, 6 : Et si quis erit consummatus inter filios hominum, si ab illo abfuerit sapientia tua, in nihilum computabitur. Et Jac. i, 5 : Si quis vestram indiget sapientia, postulet a Deo. Quippe cum in hac re periculum imminet, tum in eo, quod quis in discretionem spirituum semper se regere velit lumine privato, sine subsidio Patris spiritualis : tum in eo, quod Patrem eligat, ex defectu scientiæ, pietatis, aut ex malitiâ imparem suæ directioni ; tum in eo, quod Patri ut homini nimium fidat, vel Pater ipse nimium de se præsumat, cum tamen a divino lumine tota felicitas bonæ discretionis dependeat. Ideo ad omne periculum declinandum recursu ad Deum per orationem opus est, et cum Ecclesiâ orandum : O Lux beatissima, reple cordis intima tuorum fidelium! Sine tuo Numine, nihil est in homine, nihil est innoxium.

ADHORTATIO AD DISCRETIONEM RECTAM.

COROLLARIUM. Oremus itaque cum S. David, *Ps. xliii, 13 : Emitte lucem tuam et veritatem tuam, ipsa me deduxerunt, et adduxerunt in montem sanctum tuum, et in tabernacula tua.* Oremus cum S. Paulo, *Act. ix, 6 : Domine, quid me vis facere?* Oremus cum sponsâ, *Cant. ii, 14 : Sonet vox tua in auribus meis.* Ita quidem : Sed audiamus etiam nos quid loquatur in nos Dominus Deus. Est autem juxta S. Gregorium, *l. 5 Mor., c. 19 : Absconditum verbum audire, locutionem Spiritûs S. corde concipere, quæ profectò sciri non potest, nisi a quo haberi potest. » Quia verò Deus nobis etiam per Patres spirituales loquitur : *Attendamus a falsis Prophetis, qui veniant ad nos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces, Matth. vii, 15 : Nam ejusmodi pseudo-apostoli sunt operarii diaboli, transfigurantes se in apostolos Christi, II Cor. ii, 13.* Vigilemus ergo, et Director in conspectu Altissimi pro reâ discretionem faciendâ deprecetur, et si Dominus magnus voluerit, spiritus intelligentiæ replebit illum. *Et ipse tanquam imbres mittit eloquia sapientiæ suæ, et in oratione confitebitur Domino, et ipse dirigit consilium ejus et disciplinam, et in absconditis suis consiliabitur, Eccl. xxxix, 8.**

§ 468.

ILLUSIO QUID.

Inter malos spiritus vel maxime periculosus est *spiritus illusio*. Est autem *illusio* deceptio in rebus spiritualibus. Cogitare ac sibi persuadere quod aliqua res spiritualis bona sit mala, aut aliqua mala sit bona, illusio est ac deceptio.

EXPLICATUR.

SCHOL. I. Sicuti spiritus simpliciter bonus potest esse malus secundum quid, et spiritus simpliciter malus, bonus secundum quid, ita et illusio, et non illusio : qui enim spiritus bonus est, eo modo, quo bonus est, certè non est illusio, licet in aliquo non bene, sed malè agere, et ita illudî possit : et vice versâ, qui est

spiritus malus, eo modo, quo malus est, cum persuasione boni erit illusio: sicuti autem in aliquo non male sed bene agere potest, ita in hoc non illuditur. Illud insuper notandum, ut quis dicatur in agendo simpliciter, vel secundum quid illusio, non sufficere quod utcumque male agat, si ex fragilitate vel malitia id faciat, quod bene novit esse malum; sed requiritur ut agat deceptus, per errorem cogitando ac sibi persuadendo malum esse bonum, vel bonum esse malum. Quæ deceptio etiam non debet esse qualiscumque hominis cogitatio de bono ut malo, vel malo ut bono, sed cum assensu intellectus ex imperio voluntatis: aliàs foret pura suggestio, seu tentatio, non verò illusio.

QUOTUPLIX.

Schol. II. Illusio potest esse vel *materialis*, quando deceptio contingit ex ignorantia invincibili, et prorsus involuntaria, dum quis vel non tenetur, vel, adhibita debita diligentia, non potest assequi veritatem; vel *formalis*, et leviter peccaminosa, aut ratione levitatis materie, aut ex semiplena deliberatione, etiam in causâ; vel *graviter* peccaminosa, quando materia est gravis cum plena deliberatione. Hæc gravitas subinde est *dubia*, et a peritis etiam Doctoribus difficulter cognoscibilis: aliquando *aperta*, et facillè cognoscibilis, quæ quandoque cum obstinatione ad crassos errores contra fidem et mores, hæresi, seu aliâ censurâ dignos progreditur, quales sunt illi, qui in sectas illuminatorum et quietistarum labuntur.

§ 469.

JUSTI ILLUSIONIBUS SUNT OBNOXII.

Illusiones vel *materialiter* tales, vel etiam ex culpa levi imputabiles, etiam *Justi*, inò et *perfecti* incurrere possunt. Patet 1° ex S. Scripturâ, Sap. ix, 13, dicitur: *Quis hominum poterit scire consilium Dei? Cogitationes enim mortalium timide, et incerte providentiæ nostræ. Corpus enim, quod corrumpitur, aggravat animam, et terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem.... Sensum tuum (Deus) quis sciet, nisi tu dederis sapientiam, et miseris Spiritum S. tuum de altissimis: et sic correctæ sint semitæ eorum, quæ sunt in terris, et quæ tibi pla-*

cent, didicerint homines? Et Rom. vii, a. v. 18. Velle adjaacet mihi, perficere autem bonum non invenio. Non enim quod volo bonum, hoc facio, sed quod nolo malum, hoc ago. Si autem quod noto, illud facio, jam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Et S. David, Ps. xxxvii, 7, deplorat: *Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus.* Ergo cum cogitationes etiam justorum sint timide, providentiæ incertæ, corpus animam gravet, et sensum deprimat, ac fomes in perfectis adhuc maneat, et S. David ipse de suis illusionibus doleat, etiam justî et perfecti eas incurrere possunt. Id quod insuper exempla scripturistica probant. Sic S. Nathan Propheta, II Reg. vii, illusio fuit, dum Davidi prædixit eum templum ædificaturum. Sic alter Propheta sanctus ab alio Propheta seductus fuit, III Reg. xii, ut contra præceptum Domini in viâ concederet. Sic Apostol. Luc. xxiv, 2, nuntium resurrectionis a mulieribus allatum pro deliramento, et Matth. xiv, 26, Christum super aquas euntem pro spectro habentes, illusi fuerunt. 2° Constat ex PP. S. Augustinus, in Ps. xxxvii, ait: « Tristitia nobis sit, donec et anima nostra exuatur illusionibus... Quante sint autem illusiones animæ, si voluero dicere, tempus quando sufficit? Cujus enim animâ ista non patitur? Breve est, quod admoceo, quomodo anima nostra completa est illusionibus. » Et Cassianus, Coll. 1, c. 21, exemplum Abbatis Joannis, viri sancti, refert, cui diabolus ipse confessus est quòd eum ad indiscretum jejunium seduxerit. Nam uti S. Bernardus, *Serm. 24 de Diver.*, observat, *dæmon suadet nonnullis singularia jejunia quedam, unde ceteri scandalizentur: non quia jejunium diligit, sed quia scandalo delectetur.* 3° Ratio est: Nemo justus et perfectus, exceptâ B. Virgine, liber est a fomite peccati, et immunis ab omni culpa veniali. Ergo nec ab omni illusionum tum materiali, tum venialiter culpabili: nam fomes peccati, prout includit motum inordinatum contra rectam rationem sive indeliberatum et materiale, sive secundò primum, semiplenè deliberatum et venialem, etiam ad illusiones se extendit, utpote quæ magis difficulter deteguntur, et ob vulnus